

**НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ім. ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

На правах рукопису

ПИСАРЕНКО Надія Борисівна

**ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ
СТАНДАРТИЗАЦІЇ**

Спеціальність 12.00.07 - Теорія управління; адміністративне
право і процес; фінансове право

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Харків - 1997

Дисертація являє собою рукопис

Робота виконана на кафедрі адміністративного права Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого

Науковий керівник - кандидат юридичних наук, професор
БИТЯК Юрій Прокопович

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
КУБКО Євген Борисович
кандидат юридичних наук, професор
ВОРОНОВ Микола Павлович

Провідна організація - Юридичний інститут Одеського державного університету ім. ІІ. Мечникова

Захист відбудеться "24" Квітня 1997 р. о 12 год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 02.40.03 в Національній юридичній академії України ім. Ярослава Мудрого
(310024, м. Харків-24, вул. Пушкінська, 77)

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці академії
(310024, м. Харків-24, вул. Пушкінська, 77)

Автореферат розіслано "20" Березня 1997 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат юридичних наук, професор

Ю.П. БИТЯК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Зміцнення України як суверенної держави, послідовна інтеграція її в світову економічну спільноту потребує цілеспрямованої політики у сфері створення національної системи стандартизації. Її елементами є правові засади, органи та служби (як її організаційна структура) і державний нагляд за додержанням норм, правил, характеристик щодо продукції, робіт та послуг, установлених цими нормами. Цілі системи адекватні економічним реформам в Україні, гармонізують із завданнями аналогічних формувань країн з розвинутою ринковою економікою і передбачають захист інтересів громадян та держави в питаннях безпеки товарів, робіт, послуг, підвищення конкурентоспроможності продукції українського походження на світовому ринку, усунення технічних бар'єрів у виробництві, торгівлі, сприяння економії ресурсів і тощо.

Функціонування системи стандартизації, постійне удосконалення, узгодження утворюючих її елементів є гарантом підвищення якості продукції, робіт, послуг. Важливість такого процесу обумовлюється тим, що це проблема не тільки економічна, але й соціальна. Вона безпосередньо зачіпає життєві інтереси людей і не замикається у суто виробничій сфері. Забезпечення високої якості продукції, робіт, послуг, що виробляються або надаються в Україні, їх відповідність кращим світовим та вітчизняним зразкам мають суттєве значення для підвищення міжнародного авторитету нашої країни, сприяють розширенню експорту та становленню економіки держави.

Важливу роль у справі забезпечення та підвищення якості продукції, робіт, послуг відіграє процес управління у галузі

стандартизації, що здійснюється зараз в Україні спеціально утвореними органами виконавчої влади. По суті своїй таке управління має міжгалузевий характер. Однак зміст діяльності державних органів, що мають певні повноваження в цій сфері, складається не тільки з виконання функцій координаційних, регулятивних, наглядових, а й з безпосередньої організації робіт по стандартизації, які передбачають формування комітетів, комісій, центрів. Останні, вивчаючи досвід іноземних країн, враховуючи вимоги суспільства, розробляють для всіх предметних галузей обов'язкові для виконання нормативні документи.

Діяльність суб'єктів управління у сфері стандартизації до проголошення Україною державної та економічної незалежності не була врегульована спеціальним актом, маючим силу закону. Держстандарт України та його територіальні органи, втручаючись у діяльність об'єктів управління, подавляючи виявлення ініціативи з їхнього боку, самостійно займалися нормотворчістю, а в процесі здійснення своїх функцій частіше вживали методи прямого впливу, що створювало умови для розвитку складної, громіздкої системи стандартизації і ніяким чином не сприяло її удосконаленню.

Реформування системи стандартизації було розпочато вже в незалежній Україні. У 1993 р. з'явилися два нормативних акти, які визначали засади організації робіт, зміст та форми управління в цій сфері. Головним і найважливішим кроком у напрямку вдосконалення управління в галузі стандартизації, з точки зору його законодавчого врегулювання, став Декрет Кабінету Міністрів України "Про стандартизацію і сертифікацію" від 10 травня 1993 р. Саме він визначив Державний комітет України по стандартизації,

метрології та сертифікації єдиним національним органом з стандартизації і одночасно підкреслив необхідність його тісної співпраці з іншими підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами.

Правові приписи Декрету Кабінету Міністрів України "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення" від 8 квітня 1993 р. встановлюють правові засади державного нагляду за додержанням певних вимог усіма суб'єктами підприємницької діяльності, визначають органи нагляду, їх функції, форми діяльності, містять перелік об'єктів державного нагляду і встановлюють відповідальність за порушення стандартів, норм і правил.

Позитивне вирішення в останні роки низки питань щодо управління в даній галузі свідчать, що чинні законодавчі акти в цілому сприяють розвитку системи стандартизації України в напрямку відповідності її аналогічним формуванням, що функціонують в зарубіжних країнах. Однак практика показує, що нормативні акти, на основі яких здійснюється управління та роботи у сфері стандартизації, вимагають подальшого удосконалення та оптимізації. Потреба в цьому особливо відчувається у зв'язку з прийняттям 28 червня 1996 р. Конституції України, згідно з якою порядок встановлення державних стандартів визначається виключно законами. Необхідно залучати до здійснення робіт з стандартизації більш широке коло зацікавлених органів, організацій та осіб, які володіють проблемою на законодавчому рівні. Звертає на себе увагу і недостатня урегульованість чинними

актами окремих питань, виникаючих у процесі діяльності стандартизаторів. Інтеграція України у європейську спільноту вимагає також формування системи стандартизації, ідентичної існуючим у розвинених іноземних державах. Вивчення досвіду інших країн дозволяє зробити висновок, що загальновизнаним є функціонування недержавних національних організацій з стандартизації, які в силу закону наділяються певними повноваженнями і посідають домінуюче місце в цій сфері. Їх виникнення дозволяє залучити найбільшу кількість зацікавлених фізичних та юридичних осіб до процесу стандартизації, сприяє його розвитку і підкреслює відмову держави від монополії на діяльність у сфері, що стосується переважної більшості виробників та споживачів.

Викладені у дисертаційному дослідженні положення є актуальними, спрямованими на удосконалення законодавчих актів, які регулюють відносини у галузі управління стандартизацією, можуть викликати науковий інтерес, бути корисними для практичної діяльності.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Проблеми управління у сфері стандартизації привертала увагу вчених та практиків, в основному, як частина проблеми управління якістю продукції. До середини 70-х років питання якості і стандартизації розглядалися в науковій літературі головним чином як техніко-економічні (йдеться зокрема про роботи В.В. Бойцова, О.В. Гличева, І.І. Ісаєва, О.О. Кохгева, Д.С. Львова та ін.). В період з кінця 70-х - до середини 80-х років вийшла в світ низка праць, спеціально присвячених правовим проблемам, що

виникають у галузі стандартизації. Їх автори (О.Л. Белахов, Л.І. Брославський, М.Б. Ємельянова, О.Д. Красавчиков, В.І. Новосьолов, В.М. Огризков, В.Ф. Опришко та ін.), приділяючи питанням розвитку цієї галузі достатньо уваги, залишали осторонь проблему управління в ній. Не порушувалася ця проблема і в останні роки в Україні жодною публікацією на монографічному рівні. Зміст законодавчих актів про стандартизацію вченими практично не аналізувався, існуючі в спеціальній літературі окремі положення свідчать про недостатню розробленість теми, а висновки потребують детального перегляду.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дисертаційного дослідження є відповідні юридичні норми, на підставі яких органи виконавчої влади здійснюють управління в галузі стандартизації.

Предметом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення уповноваженими на це органами виконавчої влади певної діяльності в даній сфері, а також організаційно-правовий механізм управління і провадження робіт у зазначеній галузі.

Мета й основні завдання роботи. Мета дисертації полягає у комплексному вивченні теоретичних, практичних і законодавчих аспектів здійснення органами виконавчої влади управління у сфері стандартизації. Для її досягнення автором були поставлені завдання:

- визначити місце і значення управління у даній галузі в механізмі виконавчої влади;
- проаналізувати і дати відповідну оцінку чинному законодавству, яке регулює управління та організацію робіт з

стандартизації;

- вивчити зміст і форми управління, розкрити особливості його елементів, на основі отриманих результатів і з урахуванням досвіду зарубіжних країн, обґрунтувати і сформулювати пропозиції щодо вдосконалення механізму управління в досліджуваній сфері;

- розглянути стан відносин, виникаючих у процесі управління, звертаючи особливу увагу на проблеми, які не знайшли свого законодавчого врегулювання або практичного вирішення і залишаються дискусійними, викласти своє бачення їх подальшого розвитку та законодавчого вирішення.

Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання процесів, які відбуваються при здійсненні управління в галузі стандартизації. При розробці теми автор дисертації, враховуючи специфіку управління, його міжгалузевий і водночас соціально-технічний і соціально-біологічний характер, використав порівняльно-правовий, системний, структурно-функціональний та інші наукові методи.

Теоретичну основу дослідження складають роботи вчених з загальної теорії держави і права - С.С. Алексєєва, П.М. Рабіновича, Р.О. Халфіної, Л.С. Явича та ін., спеціалістів з адміністративного права - В.Б. Авер'янова, О.П. Альохіна, Г.В. Атаманчука, Д.М. Бахраха, І.Л. Бачило, А.О. Головка, І.В. Додіна, Л.В. Коваля, Ю.М. Козлова, І.Б. Кубка, Б.П. Курашвілі, Б.М. Лазарєва, В.К. Мамутова, Р.С. Павловського, М.І. Пескотіна, В.С. Проніної, А.О. Селіванова, В.А. Юсупова, О.М. Якуби та ін. Автором вивчені праці багатьох науковців, присвячені правовим аспектам якості та стандартизації, серед яких О.Л. Бєслахов,

Л.І. Брославський, М.Б. Ємельянова, О. Красавчиков,
В.І. Новосьолов, В.М. Огризков, В.Ф. Опришко, О.Д. Романов,
М. Семякін, Д.Ю. Тягай, В.С. Шелестов, І.А. Халап та ін.

Практична основа роботи. Наукові результати одержано дисертаціоном під час безпосереднього дослідження і критичного осмислення понад двохсот наукових та нормативних джерел. У роботі дослідник широко використав матеріали періодичної преси, юридичну літературу іноземних авторів, матеріали узагальнення практики управління та організації робіт з стандартизації, проведеного у 1995/1996 роках у Харківському державному центрі стандартизації, метрології та сертифікації.

Наукова новизна дисертації. Дана робота є першим дослідженням проблем управління в галузі стандартизації в умовах суверенної незалежної демократичної правової держави. Вперше в науковій юридичній літературі детально розкрито зміст та форми управління в цій сфері, визначено його суб'єкти і об'єкт. Наукова новизна міститься також у зроблених автором висновках, сформульованих наукових поняттях і пропозиціях щодо вдосконаленню чинного законодавства. Найповніше новизна дослідження характеризується такими положеннями, що вносяться на захист:

1. Визначення системи стандартизації, її елементів, змісту управління в цій сфері, його місця у механізмі виконавчої влади, термінів "стандартизація", "стандарт", юридичної природи цих понять як фундаментальних для мети здійснення управління.

2. Обґрунтування необхідності прийняття єдиного законодавчого акта про стандартизацію, який повинен містити

основні поняття та терміни, а також чітке законодавче закріплення вимог до нормативних документів, а в окремих випадках - до конкретних об'єктів стандартизації.

3. Обґрунтування змін у системі органів управління в галузі стандартизації, змісту та форм їх діяльності, необхідності поглиблення взаємодії, співробітництва між органами виконавчої влади, всіма зацікавленими у розвитку стандартизації підприємствами, установами й організаціями незалежно від форми власності та фізичними особами.

4. Пропозиція щодо створення на підставі взаємодії і співробітництва недержавної організації з стандартизації з обґрунтуванням її необхідності.

5. Пропозиції, спрямовані на посилення ефективності державного нагляду за дотриманням стандартів, норм та правил на вдосконалення правових приписів, які встановлюють відповідальність за правопорушення у сфері стандартизації і визначають процедуру притягнення до відповідальності, застосування інших примусових заходів щодо порушників та оскарження рішень про застосування таких заходів.

6. Висновок про необхідність удосконалення законодавства у процесі реформування системи стандартизації та пропозиції, пов'язані з цим.

Наукова і практична значущість дисертації. Положення та висновки, які містяться в роботі, можуть бути використані у процесі підготовки закону про стандартизацію, удосконалення чинних нормативних актів, окремих норм права, а також у роботі органів виконавчої влади та в діяльності вступаючих з ними у правовідносини інших органів, підприємств, установ,

організацій чи громадян.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані у навчальному процесі під час написання підручників, навчальних посібників, довідкової та методичної літератури, монографій, служити теоретичним матеріалом для вивчення проблем діяльності міжгалузевих органів на прикладі управління в галузі стандартизації.

Апробація і впровадження результатів дослідження.

Дисертація виконана на кафедрі адміністративного права Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого.

Основні положення і висновки дисертації містяться у п'яти наукових публікаціях. Результати роботи доповідалися на науково-практичній конференції “Проблеми охорони громадського порядку та удосконалення законодавства” (Харків, 1994) і на міжрегіональній науковій конференції молодих вчених та здобувачів “Актуальные проблемы становления государственности в Украине” (Харків, 1995).

Теоретичні висновки науково-дослідницької роботи використовувалися в навчальному процесі під час читання лекцій і проведення практичних занять з адміністративного права в Національній юридичній академії України ім. Ярослава Мудрого.

Структура дисертації визначена завданням і логікою здійсненого дослідження. Робота складається із вступу, двох глав, які поєднують шість параграфів, висновку та списку використаної літератури.

ЗМІСТ РОБОТИ

У *вступі* обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, визначаються його мета, завдання, методологічна і нормативна основа, теоретична база, формулюються основні положення, що виносяться на захист, теоретичне і практичне значення його результатів.

Перша глава *“Загальна характеристика управління в галузі стандартизації”* присвячена визначенню місця управління в досліджуваній сфері у механізмі виконавчої влади й аналізу законодавчих актів, інших нормативних актів, нормативних документів, на підставі яких здійснюються управління та організація робіт в сфері стандартизації в Україні.

У першому параграфі в контексті Конституції України приведено характеристика виконавчої влади, органів, які спеціалізуються на здійсненні міжгалузевого управління, визначено їх специфічні риси, місце і роль у механізмі влади в період, коли вона в державно-управлінському розумінні не намагається займатися безпосередньо управлінням економічними та соціальними процесами, підкреслено особливості управління в умовах роздержавлення і панування ринкових відносин.

Дисертант поділяє думку вчених про те, що форми та методи виконавчої влади змінюються під впливом змін у юридичному статусі різноманітних об'єктів управління і відзначає, що явища, які мають місце в сучасних умовах в Україні, потребують державної підтримки, захисту, а тому не можуть здійснюватися стихійно і повинні регулюватися. За таких умов усе

більше спостерігається тенденція становлення системи державного регулювання, але цільове призначення органів управління багато в чому на сьогодні залишається незмінним. Йдеться фактично про різну питому вагу держави в економічних та інших процесах - безпосереднє управління об'єктами або регулювання найбільш суттєвих у суспільному значенні зв'язків. Отже, органи виконавчої влади виконують, з одного боку, функції управління окремими галузями, а з другого - функції регулювання, координації в різноманітних сферах, тому їх можна поділити на здійснюючі галузеве управління й управління окремими сферами (міжгалузеве).

Сучасний етап зміцнення України як незалежної держави, орієнтованої на розвиток ринкових відносин, характеризується підвищенням значення в системі виконавчої влади органів (до яких належать і органи управління в галузі стандартизації), здійснюючих регулятивні, координаційні, тобто міжгалузеві функції. Управління в цій сфері, як уявляється, можна розглядати як засновану на законі діяльність уповноважених на це державою органів (посадових осіб), яка спрямована на встановлення і застосування юридичними чи фізичними особами загальних норм, правил, характеристик щодо продукції, робіт, послуг, впорядкування процесів, досягнення оптимальної економії, дотримання умов та вимог їх безпеки. Суб'єктом такого управління можна визнати державу в особі органів (посадових осіб), які виконують певні функції у сфері стандартизації, а об'єкти - не предмети та їх характеристики, які є безпосередньо об'єктами

стандартизації, а виникаючі у зв'язку з встановленням вимог суспільні відносини між учасниками процесу їх застосування і забезпечення властивостей продукції, робіт чи послуг зазначеним вимогам. За допомогою цих вимог, визначених у нормативних документах, держава впливає не тільки на об'єкти стандартизації, а й на волю, свідомість, поведінку людей, досягаючи тим самим цілей, поставлених перед управлінням у досліджуваній галузі.

Зміст управління у сфері стандартизації являє собою сукупність чотирьох елементів - а) цілей і завдань, б) вольового, державновладного начала, в) функцій і г) методів, - і здійснюється воно у формах, які є зовнішнім відбиттям змісту, засобом існування та розвитку.

Держава, здійснюючи управління у даній галузі, по суті, визначає найбільш ефективний, доцільний технічний рівень у тій чи іншій сфері на основі відбору найкращих з усіх засобів, методів виробництва, матеріалів і готує цим базу для подальшого розвитку економіки. Загальнодержавне значення цілей і завдань, що стоять перед виконавчими органами в досліджуваній галузі, особливості їх досягнення передбачають міжгалузевий характер управління, його місце у механізмі виконавчої влади. Крім того, призначення органів держави полягає не тільки у виконанні функцій, характерних для міжгалузевих органів, а й у безпосередній організації робіт з стандартизації. Організація, в свою чергу, включає формування спеціальних комітетів, комісій, центрів, які розробляють нормативні документи, впроваджують і вносять до них зміни, тобто виконують увесь комплекс робіт, потребуючих інформованості, спеціальних знань. Інтеграційні процеси, що відбуваються у світі і в

яких бере участь наша держава, вимагають також постійного контакту з іноземними фахівцями. Таким чином, значимість такої діяльності, її роль і місце у механізмі виконавчої влади визначаються множинністю та різноманітністю функцій, які виконують органи управління в цій сфері.

У другому параграфі подано три моделі систем стандартизації, які існують на сьогодні в розвинених зарубіжних країнах і ілюструють комплексний підхід до виконання робіт з стандартизації у тісному зв'язку з зацікавленими сторонами. Розглянуті зарубіжні системи (Японії, США та Германії) є недержавними і характеризуються більшою або меншою залежністю від держави. Результат їх діяльності - стандарти, головним принципом застосування яких є добровільність. Лише ті національні стандарти, які в силу закону є обов'язковими, повинні безумовно додержуватися усіма органами держави, суб'єктами підприємницької діяльності, фізичними особами. Існуюча в Україні система стандартизації не може бути віднесена до жодної з моделей аналогічних зарубіжних систем, що підтверджується проведенням аналізу діяльності, принципів, методів та форм, за допомогою яких досягаються цілі, поставлені країною перед зазначеними формуваннями. Однак використання позитивних результатів, запозичених з досвіду інших держав, є не тільки доцільним, а й необхідним у період інтеграції України в світову економічну спільноту.

У третьому параграфі дається дефініція системи стандартизації як сукупності узгоджених елементів, за допомогою функціонування яких визначається організація, цілі і принципи

управління, форми та загальні організаційно-технічні правила виконання усіх видів робіт у досліджуваній галузі. Елементами такої системи виступають нормативні акти, окремі норми права і нормативні документи, які є фундаментом стандартизації; органи та служби як її організаційна структура, діяльність яких спрямована на реалізацію приписів правових засад; державний нагляд за додержанням стандартів як функція управління, за допомогою якої перевіряється дотримання приписів.

Особлива увага в дослідженні приділяється правовим основам стандартизації, які регулюють суспільні відносини у процесі розробки, затвердження, впровадження, застосування, дотримання стандартів і забезпечення відповідності продукції, робіт, послуг установленим вимогам. Дисертант підкреслює, що основоположними для цілей управління і здійснення робіт у досліджуваній сфері є Декрети Кабінету Міністрів України "Про стандартизацію і сертифікацію" та "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення". У параграфі міститься порівняльний аналіз норм Декрету "Про стандартизацію і сертифікацію" (далі - Декрет) з нормами чинного Закону Російської Федерації "Про стандартизацію" від 10 червня 1993 р., який дозволив установити, що слабкою стороною Декрету є відсутність у його тексті законодавчо закріпленого визначення термінів "стандартизація", "стандарт" та інших, що має важливе значення для однаковості їх розуміння у процесі управління та виконання робіт з стандартизації. З метою забезпечення законності, виключення можливості неправильного тлумачення цих термінів, а також

з'ясування питання про їх юридичну природу автор наводить дефініцію понять, які вживаються міждержавними організаціями, застосовуються в інших актах і документах і містяться у державних стандартах України, розглядає різні концепції суттєвості стандарту і на цій підставі формулює визначення термінів, які пропонує внести до закону про стандартизацію.

Нормативні документи з стандартизації охарактеризовані дисертантом з точки зору їх поділу на категорії. Виступаючи документами, які розроблені на основі і на виконання законодавчих актів і відіграють важливу роль у процесі управління, вони за сучасних умов містять чимало положень, які не відповідають, а в окремих випадках навіть суперечать нормам Декрету. Причиною цьому, з точки зору дисертанта, є недосконалість законодавчого акта про стандартизацію. У зв'язку з цим у дослідженні обгрунтовано думку про необхідність удосконалення правових основ стандартизації за допомогою прийняття єдиного закону, запропоновано його структуру і сформульовано окремі положення.

У другій главі **“Організація управління в галузі стандартизації”** характеризується механізм управління, аналізуються елементи його змісту, форми здійснення, висвітлені питання відповідальності в цій сфері.

У першому параграфі досліджуються система і принципи управління в галузі стандартизації, звертається увага на те, що уповноважені органи виконавчої влади, крім здійснення функцій управління, виконують роботи з стандартизації, внаслідок чого виникають особливі їх взаємовідносини з усіма зацікавленими юридичними та фізичними особами. Дисертант відзначає, що

результативність діяльності таких органів, досягнення поставлених цілей і виконання ними своїх функцій залежать від того, наскільки тісний зв'язок між органами держави та іншими юридичними, фізичними особами, чи практикується комплексний підхід до виконання робіт. У дисертації досліджується система державних органів, які мають певні повноваження у сфері стандартизації, центральним серед яких виступає Держстандарт України, характеризуються його цілі, завдання, функції, права, принципи діяльності. Дослідник дійшов висновку, що одним із чинників економічного удосконалення, вилучення держави з кризового стану є розвиток стандартизації. Цьому також будуть сприяти створення в Україні поряд з державними органами недержавної національної організації з стандартизації і надання останній як координаційних, так і повноважень по комплексному виконанню робіт у цій сфері.

Другий параграф присвячений висвітленню питань про функції, форми та методи управління в галузі стандартизації.

На думку дисертанта, головними є інформаційна, координаційна та наглядова функції управління. Автор визначає значущість правових і неправових форм управління, приводить думку про підвищення ролі переконання як методу управління в зазначеній сфері. Висновки та пропозиції засновані на вивченні практики управління та виконання робіт у досліджуваній галузі. Особливу увагу дисертант приділяє характеристиці нагляду як функції управління, не зменшуючи, проте, значення інших видів діяльності, які здійснюються органами влади у сфері стандартизації. Це пояснюється тим, що навіть в умовах функціонування недержавної організації з стандартизації

забезпечення відповідності продукції, робіт та послуг обов'язковим вимогам стандартів залишається завданням органів управління, а його вирішення - критерієм для визначення ефективності діяльності держави в справі захисту прав споживачів.

Певний інтерес викликають адміністративні угоди як правова форма управління в розглянутій галузі та їх прогресивний характер. Ретельне врегулювання у нормативних актах процедури укладення таких угод, висвітлення питань їх змісту, а також законодавчо встановлені гарантії їх судового захисту, на думку дисертанта, сприятимуть розвитку цієї форми управління і стануть інструментом для залучення до діяльності у сфері стандартизації усіх зацікавлених осіб.

Прагнення збільшити попит на продукцію за допомогою її відповідності стандартам підкреслює, що за теперешніх умов більшість виробників додержується вимог нормативних документів з причин внутрішнього переконання в доцільності дотримання юридичних приписів. Однак опора на переконання не виключає використання примусових заходів. Дисертант поділяє думку науковців, що сфера примусу не обмежується застосуванням заходів відповідальності до порушників, але й виявляється у впливі на поведінку об'єктів у всіх випадках, де йдеться про управління, що передбачає підвладність волі органів, які його здійснюють. У зв'язку з цим характеристика примусових заходів наведена з урахуванням їх класифікації на заходи адміністративного попередження, адміністративного припинення та адміністративного стягнення. Специфічні риси управління в сфері стандартизації дають можливість також окреслити, окрім вищезазначених, ще й

інші заходи примусового характеру, які застосовуються до суб'єктів підприємницької діяльності. Їх опис також запропоновано в роботі.

У третьому параграфі розглядаються теоретичні і практичні аспекти застосування заходів відповідальності за правопорушення в галузі стандартизації. На погляд дослідника, в справі забезпечення відповідності продукції, робіт та послуг обов'язковим вимогам нормативних документів важливу роль відіграє можливість, поряд з іншими видами відповідальності, притягнення порушників правових приписів до адміністративної відповідальності. На найбільший інтерес заслуговує питання про суб'єктів такої відповідальності. Кодекс України про адміністративні правопорушення суб'єктами адміністративної відповідальності називає лише фізичних осіб. Проте аналіз чинного законодавства і присвячених цьому питанню наукових досліджень дозволяє поділити думку науковців, що поряд з фізичними особами суб'єктами такої відповідальності повинні виступати і юридичні особи. Такий висновок напрашується у зв'язку з встановленням у багатьох актах санкцій, які застосовуються щодо юридичних осіб. Ці санкції хоча і мають ознаки адміністративного стягнення, проте не віднесені до жодного з видів відповідальності. Серед таких актів можна віділити, наприклад, розроблене на виконання Закону України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. Положення про порядок накладення штрафів на підприємства, установи та організації за порушення нормативних актів про охорону праці, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня

1993 р., та Закон України "Про відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ та організацій за правопорушення в галузі містобудування" від 14 жовтня 1994 р.

Відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за правопорушення в галузі стандартизації встановлена у Декреті Кабінету Міністрів України "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення". Зазначений акт містить достатньо корисних приписів для цілей регулювання відносин у сфері стандартизації. Проте його нормами не врегульовані процедури притягнення до відповідальності, оскарження постанов про застосування санкцій, що не сприяє зміцненню дисципліни та законності у даній галузі. У дослідженні запропоновано варіанти вирішення цих питань. З точки зору дослідника, потребують змін і ті норми Кодексу України про адміністративні правопорушення, які встановлюють відповідальність фізичних осіб за правопорушення в розглянутій сфері, що підтверджується аналізом цих норм. У зв'язку з цим вносяться пропозиції, спрямовані на їх удосконалення.

Заключні положення в скороченій формі викладають результати здійсненого дослідження. Автор дає рекомендації щодо поліпшення організації та діяльності органів виконавчої влади у сфері стандартизації.

Основні положення дисертації знайшли відбиття в опублікованих автором роботах:

1. Рябуха Н.Б. Роль стандартів в охороні громадського порядку та безпеки// Пробл. охорони громадського порядку та вдосконалення законодавства: Матеріали наук.-практ. конф. -

Харків: Харк. ін-т внутр. справ, 1995. - С. 184.

2. Рябуха Н.В. Стандарт як нормативний акт, забезпечений силою державного примусу// Актуал. пробл. становлення державності в Україні: Тез. докл. и науч. сообщ... - Харьков: Укр. гос. юрид. акад., 1995. - С. 39.

3. Битяк Ю.П., Рябуха Н.В. Стандартизація як процес установлення и применения общеобязательных правил// Пробл. законности: Республ. междувед. науч. сб. - Вып. 29. - Харьков: Нац. юрид. акад. України, 1995. - С. 72-76.

4. Писаренко Н.В. Правовые основы стандартизации// Пробл. совершенствования укр. законодательства и повышения эффективности правоприменительной деятельности: Темат. сб. науч. труд. - Харьков: Нац. юрид. акад. України им. Ярослава Мудрого, 1997. - 0,3 друк. арк.

5. Писаренко Н.В. Управління в галузі стандартизації у механізмі виконавчої влади// Вісник Ун-ту внутр. справ МВС України. - Вип. 2. - Харків: Ун-т внутр. справ МВС України, 1997. - 0,4 друк. арк.

PICARENKO N.B. Management problems in standardisation sphere.

The thesis as a typescript for a Candidate degree a Law Sciences on the speciality 12.00.07 - The theory of management; administrative law and process; financial law. National Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise. - Kharkov, 1997.

The dissertation contains complex of theoretical and practical questions, connected with management fulfilment and execution works in sphere standardisation. In considered work is researched a

mechanism of management in specified sphere, justified a necessity of uniform law acceptance about possibility of existence not only state bodies of standardisation but private one too.

ПИСАРЕНКО Н.Б. Проблемы управления в области стандартизации.

Диссертация в виде рукописи на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 - Теория управления; административное право и процесс; финансовое право. Национальная юридическая академия Украины им. Ярослава Мудрого. - Харьков, 1997.

Диссертация содержит комплекс теоретических и практических вопросов, связанных с осуществлением управления и выполнением работ в области стандартизации. В работе исследуется механизм управления в указанной сфере, обосновывается необходимость принятия единого закона о стандартизации и закрепления в нем положений о возможности функционирования в Украине наряду с государственными органами негосударственной национальной организации по стандартизации.

Ключові слова: стандартизація, орган виконавчої влади, нормативні документи з стандартизації.

Відповідальний за випуск канд. юрид. наук,
доцент В.В. Зуй

Підп. до друку 14.06.94 Формат 84x108 1/32. Папір друк. № 2
Віддруковано на ризографі. Умовн. друк. арк. 0,6. Облік-вид. арк. 1,24
Вид. № Тираж 100 прим. Зам. № 149 Ціна договірна.

Друкарня
Національної юридичної академії України
310024, Харків, вул.Пушкінська, 77

435102

AB 37.330

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and includes the number "124" and other illegible characters.

Handwritten number "124" in the bottom left corner.